

BİLİMİN MUM IŞIĞI

Prof.Dr.rer.nat. D. Ali Ercan*

Başlarken...

Bilim ve Akıl üzerine

Sevgili Okuyucular, ADD Dergisinde yayınlanacak ilk makalemın konusunu ve içeriğini seçmekte hayli zorlandım. Şimdiye kadar internet ortamında paylaştığım yüzlerce bilimsel yazıdan herhangi birini seçebilirdim, ama gelecekteki paylaşımlarımıza altyapı oluşturması açısından önemli gördüğüm bir konuyla, "Bilim ve Akıl" konusu ile başlamak istiyorum.

Cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün meşhur sözünü bilmeyen yoktur; "Dünyada her şey için, medeniyet için, hayat için en hakiki mürşit ilimdir, fendir. İlim ve fennin haricinde mürşit aramak, gaflettir, cehalettir, dalâlettir" Büyük Önderin bu cümlesini bu günkü dille kısaltarak şöyle de söyleyebiliriz; "İnsanlığa en yetkin yol gösterici Bilimdir, Bilimin (Bilimsel aklın) dışında rehber aramak aymazlıktır, sapkınlıktır"

Mustafa Kemal Atatürk "ilim ve fen" derken, açıkça pozitif bilimleri kast etmiştir ve bu yaklaşımını 10. Yıl nutkunda bir kere daha berkitmiştir:

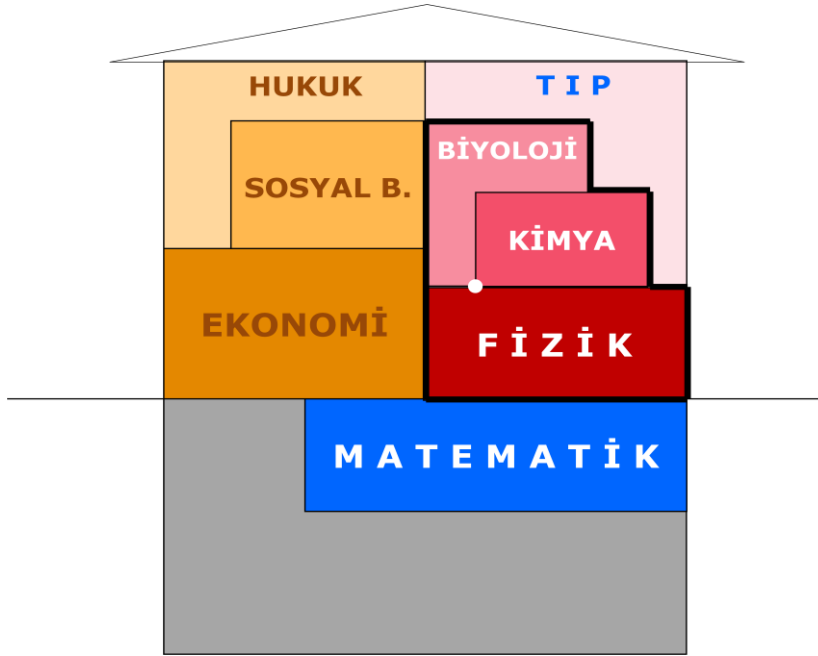
"...Türk milletinin, yürümekte olduğu terakki ve medeniyet yolunda, elinde ve kafasında tuttuğu meşale **müspet ilimdir**..."

İnsan aklının bir ürünü olan Bilim, en kısa tanımıyla, "Belli bir alanda, nesnel araştırmalara dayalı bulgular temelinde kanıtlanmış bilgiler sistematiğidir..." Aşağıdaki şekilde gösterildiği gibi, Tüm bilimlerin kaynağı Felsefedir. Felsefe, gerçek sevgisi, gerçeği aramak, bilgelik aşkı anlamlarına geliyor. (eski Grekçede *filos* φίλος = sevgi, *sofia σοφία*=bilgelik, hikmet) İnsanlar yüzyıllar boyu evrensel gerçekleri sadece düşünce ile bulabileceklerini (hatta "istiareye yatarak" rüyalarında aradıkları gerçeklere ulaşabileceklerini) sanmışlardır. Bu yanılgı yüzyıllar boyu sürmüş, Bilim ve Teknolojinin belki bin yıl geri kalmasına neden olmuştur. Örneğin eski çağların büyük filozofu sayılan **Aristoteles** geliştirdiği mantıksal kurallarla çıkarsamalar yaparak, "ağır cisimlerin daha çabuk düşeceklerini" söylemiş ve bu peşin kabul maalesef yüzlerce yıl boyunca insan düşüncesine hâkim olmuştur... (İsa'dan önce yaşamasına rağmen Aristo'ya Hıristiyan kilisesince "aziz" payesi bile verilmiştir) Aristo'dan 1600 yıl sonra Modern Fiziğin Kurucusu sayılan

Galileo Galilei'nin yaptığı deneylerde bu yanlışlık fark edilmiştir. Artık biliyoruz ki, ağır-hafif bütün cisimler (havasız ortamda) aynı hızla düşerler.

MS1600 lü yıllar, başta Fizik olmak üzere Doğa bilimlerinin Felsefenin mistik bulanıklığından sıyrılarak ortaya çıktığı dönemdir. Artık Doğa (Grekçe φύσις fizis Doğa demektir) bilimlerinin yöntemi, sadece düşünmek değil, ama aynı zamanda gözlem ve deneye bağlı nesnel araştırmak, çelişkisiz ve güvenilir öngörü-sonuç örtüşümü elde edene kadar sınamak ve Evrensel gerçekleri açıklayan kuramsal yapıyı matematik dille oluşturmak şekline dönüşmüştür. Bu kategorideki "Fizik-Kimya-Biyoloji" bilimlerine bu nedenle "Pozitif Bilimler" denir.

Matematik bir Doğa bilimi değildir, ama Doğa bilimlerinin dilidir. Tıp ise Fizik, kimya ve Biyoloji üzerine inşa edilen bilimsel bir disiplindir. Doğa bilimlerinin dışındaki bilimsel kategoriler "pseudo-science" olarak da adlandırılıyor.

Öte yandan **Ekonomi** kısmen olsa Matematik dili kullanan ve Doğa bilimleriyle yakın temasta bir bilim alanıdır. Şekilde göstermeye çalıştığım gibi, Ekonomi biliminin temeli tamamen Matematik değil, kısmen de Felsefi değerlendirmeler üzerinedir; bu nedenle ekonomistler arasındaki fikir ayrılıkları prensipte ideolojik kökenlidir. Tüm **Sosyal Bilimler** doğrudan veya dolaylı Ekonomi bilimlerini temel alır; **Hukuk** ise Hem ekonomi bilimini hem de sosyal bilimleri temel alan bir Disiplindir. "Bilimler Evi" şeklinde kurguladığım bu ortak yapının temeli Matematik mantık ve daha derinde, gerçeği bulmak çabasındaki Felsefedir.

"Bilim insan aklının ürünüdür" dedik. Öyleyse aklın ne olduğunu da söyleyelim. Aklın tanımını yapmak kolay bir iş değil, ne anlıyoruz akıl kavramından? En kısa ifade ile, "Akıl, Algı ve Davranış arasındaki uyum yeteneğidir" diyebiliriz.

Algı bir canlılık özelliği olduğu için akıl da canlılık özelliği oluyor. Bilinç, yani 'öz farkındalık' algının içe dönük, içsel boyutudur. Öyleyse "tüm canlılığın

(Yaşamın) akli vardır" denebilir; ancak canlıların taşıdıkları aklın gelişmişlik düzeyleri çok farklıdır. En gelişkin akıl düzeyine sahip canlılara "insan" diyoruz... (Bu da bir anlamda insanın tanımı oluyor) İnsanlar hayvanlara göre daha gelişkin olan bu yeteneklerini temelde iki ayrı istikamette geliştirdiler;

1. Merak eden, sorgulayan, araştıran, kanıtlayan, kuşkucu, bulucu, yaratıcı akıl, ki buna (bilimsel) **bilinçsel akıl** ve
2. İrdelemeyen, pratik davranan, ezber öğretmeye (dogmalara) dayanan, itaat/biat eden, (dinsel) **inançsal akıl**.

Ergin bir insan ya bilimsel akli kullanır ya da inançsal akli... İnançsal derken, bilimsellik dışı her türlü irrasyonel davranışı kastediyorum. Bilimsel akıl,

- Korkmayan, ama merak eden, kuşku duyan;
- Körü körüne inanmayan, ama araştıran, eleştiren, sorgulayan;
- Ezberlemeyen, ama evrensel bilgiyi gözlemleyerek, deneyerek, kanıtlayarak öğrenen akıldır.

Kategorik olarak, bir insan ya inançlıdır, ya da bilinçlidir. İnanç düzeyinden bilinç düzeyine geçiş ister birey, ister tür için olsun, bir evrimsel süreçtir. "Bilinçli" insan Biliyorum/bilmiyorum derken, "İnançlı" insan inanıyorum/inanmıyorum söylemini kullanandır. Elbette herkes her şeyi bilemez; ama Aydın insan bilmediğinin de farkında olan insandır. Bilmediğinin farkında olmayan (ya da bilmemekten rahatsızlık duymayan, merak etmeyen) insan "cahil" insandır. Yani Aydın-Cahil arasındaki temel farkı yaratan şey "**farkındalık**" tır. İnsanlığın gönencine, Toplumsal sorunların çözümüne olumlu katkısı olanların ve insanlığın bugün eriştiği uygarlık düzeyinin mimarı olanların dışındakiler ise bu uygarlığın sayesinde yaşadıklarının bile farkında olmayan, "öte dünya fantezisi" ile yaşayanlardır. Ne yazık ki bunlar parayı, gücü, iktidarı ele geçirmek konusunda hayli becerikliler.

Bireysel, Toplumsal, Türsel... Her boyutta bilimsel akıl düzeyine erişmek evrimsel bir süreci gerekli kılıyor. Dolayısıyla İnsani Gelişmişlik ölçütleri arasına "**Evrım**" sorgusunu da alabiliriz. Çünkü Evrimi anlayıp kabul edebilmek de sonuçta Evrimsel bir aşamaya gelmiş olmayı gerekli kılıyor. Yapılan araştırmalara göre, Türkiye'de Evrim olgusunu anlayıp kabul edenlerin oranı %20 civarında iken, Evrimi bir "**gerçeklik**" olarak kabul edenlerin oranı Çin'de, Kore'de ve Japonya'da %90 larda; İsveç, Norveç, Finlandiya, Danimarka, Almanya ve Fransa'da %80 lerdedir. Diğer AB Ülkelerinde, Kanada ve Avustralya'da %75, Rusya'da %60, ABD'de % 40, Güney Amerika Ülkelerinde %30, Afrika ve **Orta Doğu Ülkelerinde ise %10...%5 arasındadır.**

***

Ülkenin zihinsel gelişiminde, bebeklik yaşlarından başlayarak yürütülecek ve Bilimsel akılcılığı önceleyen bir Eğitim sisteminin rolü yadsınamaz. TUIK verilerine göre Türkiye'deki Dernek ve Vakıfların sayısı 100 bin civarında ve bunların 7,5 milyon kadar üyesi bulunuyormuş ve yine TUIK verilerine göre,

bu Vakıf/Derneklerde her yıl Okulların tatil döneminde yaklaşık 6 bin eğitim(?) kursu açılıyor ve bu kurslarda da 800-900 bin kişi eğitiliyormuş. TUIK bu eğitim kurslarının nasıl bir şey olduğunu açıklamıyor; ancak bunların çoğunluğunun **Din/Kuran eğitimi** olduğu açıktır... Tabii bu işin bilinen, su üzerinde görünen kısmıdır... Kayıtlara geçmeyenlerle birlikte **yılda en az 1 milyon genç insanın** (çoğunlukla 6-14 yaş arası) Dinsel eğitimden geçirildiği bir Ülkede, gerici siyasal yapılanmaların oluşumu ve bu tür siyasal/dinci Partilerin demokratik seçimler yolu ile iktidarı ve Devlet yönetimini ele geçirmeleri gayet doğaldır.

Milli (!) eğitimin Din referanslı kadrolar tarafından yönetildiği, imam-hatip şablonlu laik (?) Devlet okullarındaki ezberci eğitimle genç beyinlerin formatlandığı bir Türkiye’de, üstüne üstlük adına “Diyanet” denen bir Kurum da (*Laik bir Devlette böyle bir Kurumun bulunuşu akıl alacak şey değil*) 86 bin camisi ve 120 bin kişilik Dev kadrosu ile bu Dinsel eğitim (kitlesele tütsüleme) sürecini pekiştiriyor...

Din eğitimi ile dindar-kindar kuşaklar yetiştirilir, ama bu eğitim kesinlikle **“iyi ahlâklı insan”** yetiştirmek anlamına gelmez... İyi-Güzel-Doğru kavramları (ve tabii bunların karşıtı kötü-çirkin-yanlış kavramları da) bilimsel olmayan, göreceli kavramlardır; yere ve zamana göre değişen kavramlardır. Bu nedenle “bence” diyeyim, evet, bence “iyi ahlâklı insan” her şeyden önce yaratıcı ve üretici yaşamıyla İnsanlığa, yararlı olan insandır; Gezegeni koruyan, gelecek nesilleri düşünen, sorumluluk sahibi, özverili insandır; İçerisinde yaşadığı Toplumda problem yaratmayan, problemlerin çözümüne katkı veren, başkasına maddi, manevi zarar vermeyen, çalmayan, yalan söylemeyen, öldürmeyen insandır... Din eğitimi almış olanlar arasında yalancıların, hırsızların ve katillerin varlığı, iyi ahlâklı insan yetiştirmek için Din eğitiminin yeterli ve gerekli olmadığına açık kanıttır.

Bu ilk makalemizde Bilim ve Bilimsel akıl kavramlarına değindik. Bundan sonraki yazılarımızı Bilimsel aklın ışığında, Toplumsal sorunların irdelenmesine ayıracağız.
Sevgiler, Saygılar. æ